

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Název: **Výňatek z historického vývoje užívání Zipfových zákonů v lingvistickém kontextu**

Autorka: Bc. **Eliška Syrovátková**

Posudek vedoucího DP: **dr. Lukáš Zámečník Hadwiger**

Diplomová práce Elišky Syrovátkové představuje zajímavý a aktuální problém kvantitativní lingvistiky, který ji jako obor pronásleduje už od samotných počátků. Obecně řečeno se jedná o otázku, jak interpretovat statisticky vyjádřené ekonomizační principy, kterými kvantitativní lingvistika disponuje. Konkrétně se autorka zaměřuje na podrobný rozbor postupných interpretací povahy Zipfových zákonů (především prvního Zipfova zákona, který vyjadřuje vztah mezi rankem ve frekvenčním slovníku a frekvencí daného slova).

Práce je velmi dobře strukturovaná, kvalitně jazykově vyjádřená a validně argumentovaná. Autorka disponuje nadprůměrnou znalostí primární i sekundární literatury, kterou korektně využívá a současně kriticky hodnotí. Autorka poněkud skromně označuje metodu práce za komparativní kompilaci. V tomto ohledu je třeba podotknout, že komparativní složka výrazně převyšuje míru pouhého přejímání poznatků z užitých textů. Lze říci, že skromnost je zbytečná, protože k zvolenému cíli se právě takováto metoda ideálně hodí. To, že autorka metodu bezproblémově užívá, dosvědčuje celek práce, jejíž vhodné strukturování ukazuje plynulou cestu mezi jednotlivými interpretacemi Zipfova zákona, specifikacemi tohoto matematického vyjádření u jednotlivých autorů, stejně jako poukazy na vazby mezi autory a odstraňování omylů, které při vědecké diskuzi několikrát nastalo (např. mezi Wentianem Li a Ferrerem-Cancho).

Stručně shrnuto se autorka ve třetí kapitole zaměřuje především na příspěvky Lud'ka Hřebíčka, který specifikuje, jak má vypadat analyzovaný text, u něž se testuje Zipfova distribuce, dále Zanetta a Montemurra, kteří se snaží ukázat, jak vypadá text vzniklý aplikací Zipfova zákona, aby se vrátila zpět k Zipfovi samotnému a současným úvahám o evoluci komunikace (Zipfův zákon v komunikaci, Corominas-Mutra, Fortuna Andreau a Solé). Ve čtvrté kapitole se autorka zaměřuje na aplikaci Zipfova zákona na slova a jiné varianty (především slovní spojení). Zdůrazňuje vliv definované délky slova na výslednou podobu Zipfovy distribuce a poukazuje na studie, v nichž se ukazuje jako vhodnější pracovat s n-slovnými frázemi, namísto jednotlivých slov (především Williams a kol. 2015). V páté kapitole autorka předkládá jednu z centrálních otázek současné kvantitativní lingvistiky, zda se i u náhodně generovaných textů projevuje Zipfova distribuce, jak dokazoval v 90. letech Wentian Li, nebo v náhodných textech Zipfův zákon nenalézáme, jak dokazoval v nedávné době Ramon Ferrer-i-Cancho. Řešení zůstává z pochopitelných důvodů otevřené.

Na diplomové práci Elišky Syrovátkové si velmi cením toho, že je její komparativní systematické úsilí v oblasti aplikací Zipfova zákona na oblast jazykových jevů, důsledné a do značné míry vyčerpávající – její řešerše sahají k nejnovějším odborným textům, které aktuálně

diskutuje odborná veřejnost. Lze si jen přát, aby autorka dále ve studiu tématu pokračovala. S čímž souvisí otázka do rozpravy, zda autorka už vidí potenciální výzkumné pole, na němž by mohla do předložené téměř stoleté vědecké diskuze konkrétně vstoupit.

S ohledem na zařazení podrobného popisu různých typů náhodných generátorů textu v češtině, se nabízí specifická otázka, zda autorka plánuje v rámci svého návazného doktorského studia pracovat na dalším ověřování (ne)výskytu Zipfova zákona v náhodně generovaných textech v češtině.

Výhrady k práci zahrnují spíše drobné problémy. Z textu není jasné, proč je mezi reakce na Zipfovy zákony zařazen Thorndike (s. 13-14). Mohla by to autorka objasnit? Na některých místech by textu prospěl přirozenější překlad citací do češtiny a jinde by komplementárně prospělo uvedení (v poznámce pod čarou) originálního znění citovaných textů.

Jako závažnější problém vnímám diskrepanci mezi matematickými výrazy (s. 15) a jejich podobou v grafu (s. 16). Na některých místech není autorka důsledná při uvádění významu použitých symbolů (např. s. 17).

Diplomovou práci Elišky Syrovátkové hodnotím jako velmi zdařilou a doporučuji ji proto k obhajobě s navrženým hodnocením stupněm **A**.

2.9.2016

Lukáš Zámečník